

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

**Cyfarfod Partneriaeth yr AHNE
Dydd Gwener 26 Ionawr 2024
am 10:00yb**

Cyfarfod Hybrid yn Swyddfeydd Caledfryn, Dinbych

Yn bresennol

Aelodau Partneriaeth yr AHNE

Andrew Worthington OBE (Cadeirydd)
Y Cyng. Bobby Feeley, CSDd (ar-lein)
Y Cyng. Martyn Hogg, CSDd
Y Cyng. Dave Healey, CSFf (ar-lein)
Y Cyng. Dan Rose, CSFf (ar-lein)
Ian Papworth, Del Roberts-Jones (ar-lein)
Diddordeb Trefol
Roger Cragg - Diddordeb Gwledig
Sandy Archdale - Diddordeb Rheoli Tir
Michael Skuse - Diddordeb Tirwedd
Fiona Gale - Diddordeb Treftadaeth a Gwledig
John Roberts - Diddordeb Mynediad a
Hamdden
Les Starling - Diddordeb Amgylchedd Naturiol
Rajan Madhok - Diddordeb Iechyd a Lles
(ar-lein)
Helen Job (ar-lein), David Davies (ar-lein)
Diddordeb Unigol

Arsylwyr Cyd-bwyllgor AHNE

Y Cyng. Dave Hughes (Cadeirydd) CSFf
(ar-lein)
Y Cyng. Emrys Wynne CSDd (ar-lein)

Tîm AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Howard Sutcliffe, Swyddog AHNE
David Shiel, Rheolwr Ardal yr AHNE
Huw Morgan, Swyddog Adnoddau Naturiol a
Ffermio
Rachel Jones, Uwch Geidwad
Ceri Lloyd, Swyddog atblygu Cynaliadwy AHNE
Karen Weaver, Cydlynnydd yr AHNE
Ros Stockdale, Swyddog Datblygu

Cyngor Sir Ddinbych

Huw Rees, Rheolwr Gwasanaethau
Treftadaeth a Chefn Gwlad

Cyngor Sir y Fflint

Tom Woodall, Rheolwr Mynediad a'r
Amgylchedd Naturiol

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

Mike Bather, Safle Treftadaeth y Byd (ar-lein)

Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Anna Jones (ar-lein)

Tirweddau Cymru

Ruth Lovell (ar-lein)

Cyfoeth Naturiol Cymru

Ash Pearce, Rhaglen Tirweddau Dynodedig
Carole Rothwell (ar-lein)
Richard Dearing (ar-lein)

CADW

Fiona Grant, Guy Salkeld (ar-lein)

Arsylwr yn y Cyfarfod

Clive Jones

**Bryniau Clwyd a
Dyffryn Dyfrdwy**
Clwydian Range
and Dee Valley

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol
Area of Outstanding Natural Beauty

**sir ddinbych
denbighshire**
County Council

**Sir y Fflint
Flintshire**
COUNTY COUNCIL

wrexham
COUNTY BOROUGH COUNCIL
CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
wrecsam

Cyflwynwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan:

Y Cyngwr. Win Mullen James, Alan James, Paul Cunningham, ac Ashley Batten, Christine Evans, Rhun Jones, Rhian Pierce, Hannah Marubbi

1. Croeso

Agorodd y Cadeirydd y cyfarfod a chroesawodd y Cyngwr. Bobby Feeley yn ôl i'r Bartneriaeth, gan egluro bod y Cyngwr. Feeley wedi disodli'r Cyngwr. Jon Harland.

Hefyd fe groesawodd Ruth Lovell, Anna Jones, Ash Pearce, a'r arsylwr yn y cyfarfod, Clive Jones.

Cytunwyd y dylid anfon negeseuon o ddymuniadau gorau ar ran y Bartneriaeth i'r Cyngwr. Paul Cunningham a Dr Christine Evans sydd yn yr ystyby.

2. Nodiadau o'r Cyfarfod Blaenorol a Materion yn Codi

Tudalen 2, Eitem 2 'aelod o Dîm Llysfasi i'w ystyried ar gyfer aelodaeth o'r bartneriaeth', a dywedodd Howard nad oedd hyn yn 'gam gweithredu' ond yn hytrach yn gynnig a fyddai'n cael ei ystyried fel rhan o'r broses adolygu.

Cam Gweithredu

Mari Jones, Swyddog Ymgysylltu'r AHNE i edrych i mewn i'r opsiynau.

Tudalen 3, Eitem 5 - Diweddariad ar yr Adolygiad o Weithgorau – Ystyried grŵp penodol i iechyd a gweithgor ffermio. Ymatebodd Howard gan ddweud bod y gweithgorau'n dal i gael eu hystyried a bod nifer o dirfeddianwyr / ffermwyr wedi cael eu nodi. Parhaus

Tudalen 5 – Statws Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Cyfeiriodd Mike Skuse at y sesiwn Holi ac Ateb - 'A fyddai ardaloedd y Brenig a'r Alwen (mae tyrbinau gwynt yn yr ardaloedd hyn) yn cael eu hystyried ar gyfer yr ardal chwilio', a gofynnodd a oedd yr ymateb yn gywir, ymatebodd Ash Pearce gan ddweud nad oedd unrhyw ardal wedi'i heithrio oherwydd bod ynni adnewyddadwy yn bresennol. Mae rhai awgrymiadau wedi'u derbyn yn ystod y cyfnod ymgysylltu a bydd yr ardaloedd hynny'n cael eu hystyried.

Cyfeiriodd hefyd at Gwestiwn 4 'A oedd estyniad i'r AHNE wedi cael ei ystyried?'

Dywedodd Ash y byddai pob ardal yn cael ei hailystyried a, fwy na thebyg, byddai ardal yr AHNE presennol yn aros yn debyg iawn gydag ychydig o ffiniau'n cael eu symud.

Cytunwyd fod y cofnodion yn gywir.

2b Nodiadau'r Prosiect Ein Tirlun Darluniadwy

Rhoddodd David Shiel y wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect:

Cynhaliwyd arddangosfa derfynol yn Oriol Dory, a bydd prif gynnwys yr arddangosfa'n cael ei arddangos yn Amgueddfa Llangollen. Mae'r estyniad o Wenffrwd i'r gamlas bellach wedi'i gwblhau, ac mae'n bosib cerdded yn rhwydd i'r dref bellach.

Llyfr Etifeddiaeth Ein Tirlun Darluniadwy – *Dyffryn Dyfrdwy: Creu Ein Tirlun Darluniadwy.*

Lansiwyd y llyfr ym mis Tachwedd ac mae ar werth yn Loggerheads a Phlas Newydd am £12.

Cytunwyd i ymestyn y prosiect am 12 mis. Mae'r prosiect bellach yn ei chweched flwyddyn.

Llongyfarchodd y Cadeirydd y tîm cyfan am eu gwaith ardderchog.

3. Y Wybodaeth Ddiweddaraf am y Prosiect Gweithio gyda Gwlân

Cyflwynodd Ros Stockdale, Swyddog Datblygu'r AHNE, y wybodaeth ddiweddaraf am y prosiect, yn cynnwys amcanion y cynllun, y gwaith sydd wedi'i wneud gan Gwlangollen a'r AHNE, a sut mae'r prosiect wedi helpu i leihau ein hól-troed carbon, taenu gwllân yng Ngardd Gymunedol Corwen, matiau gwllân wedi'u gwehyddu (Flintshare), Wool Insulation Wales.

Pryderodd Aelod ynghylch mewnfario gwlan a dywedodd y dylid defnyddio gwlan o Gymru ble bynnag y bo'n bosib. Cyfeiriodd y Cadeirydd at y cynnydd sylweddol sydd wedi'i wneud gyda'r prosiect.

4. **Cyflwyniad Tirweddau Cymru**

Eglurodd Ruth Lovell fod Tirweddau Cymru yn bartneriaeth rhwng y 5 AHNE (Tirweddau Cenedlaethol) a'r 3 Awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru, sy'n cydweithio i fynd i'r afael â heriau a rennir, yn cynnwys gweithredu ar newid hinsawdd a chyflwr natur. Cafodd ei chreu yn dilyn Adroddiad Marsden. Mae Howard yn aelod o'r Bwrdd ac mae aelodau eraill o staff yr AHNE hefyd yn cymryd rhan.

Rhodddwyd gwybodaeth am y sleidiau canlynol: cymryd rhan yn yr argyfwng natur a hinsawdd, cydweithio ar draws tirweddau a meysydd gwaith, rhaglen buddsoddiadau cyfalaf Tirweddau Cynaliadwy Lleoedd Cynaliadwy.

5. **Cyflwyniad ar Gynhwysiant, Amrywiaeth a Llywodraethu**

Cyflwynodd Anna Jones wybodaeth gefndir ac eglurodd yr Amcanion Strategol ar gyfer y rôl: Datblygu, gweithredu ac arwain cynllun gweithredu ar draws y tri Awdurdod Parc Cenedlaethol a thirweddau dynodedig eraill fel sy'n briodol i wneud gwelliannau sylweddol mewn perthynas â:

- ✚ Nodi a datblygu hyfforddiant i gefnogi a datblygu aelodau
- ✚ Ymgymryd â gwaith i hyrwyddo amrywiaeth ymysg staff ac aelodau'r Awdurdodau Parciau Cenedlaethol
- ✚ Gwella amrywiaeth yn fewnol
- ✚ Nodi a datblygu mesurau i wella amrywiaeth ymwelwyr i Dirweddau Dynodedig
- ✚ Cefnogi Tirweddau Dynodedig i ymateb i fentrau allweddol Llywodraeth Cymru yn cynnwys y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol a safonau'r Gymraeg, yn ogystal â chynyddu eu cyfraniad tuag at fynd i'r afael â thlodi plant a thlodi gwledig (ffocws mentrau LIC)

Trafodwyd cysylltu pobl iau â chefn gwlad, cynigodd Fiona Gale y gallai Treftadaeth fod yn llwybr da i gefn gwlad ar gyfer pobl ifanc, ac ychwanegodd Fiona Grant y dylai grwpiau archeoleg iau, gyda chymorth Cadw o bosib, fod yn rhan o'r prosiect ar lefel strategol, ychwanegodd Howard bod dau grŵp Ceidwaid Ifanc o fewn yr AHNE ac y byddai Cynhadledd Ewropeaidd y Ceidwaid Ifanc yn cael ei chynnal gan ein AHNE eleni.

Mewn ymateb, eglurodd Ruth fod gwaith cefndir yn mynd rhagddo gyda chyllid drwy Gronfa Dreftadaeth y Loteri yn cael ei archwilio. Hefyd, mae strategaeth cyfryngau cymdeithasol a chyfathrebu yn cael ei datblygu. Awgrymwyd y dylid ystyried gosod gasibo dros dro i ddarparu gwybodaeth i bobl ifanc am yr AHNE.

Cam Gweithredu

- ✚ Cynigiwyd y dylid gwahodd Ceidwad Ifanc ac Archeolegydd Ifanc i gyfarfod Partneriaeth yn y dyfodol
- ✚ Ystyried cysylltu gyda myfyrwyr coleg a phrifysgol

Holodd Aelod ynghylch sut gall gwaith Tirweddau Cymru gysylltu â Chynllun Rheoli'r AHNE; mewn ymateb eglurodd Howard y byddai Tirweddau Cymru yn dylanwadu ar gynlluniau cenedlaethol a rhanbarthol mawr, a bod Cynllun Rheoli'r AHNE yn canolbwyntio ar gynlluniau lleol.

Holodd Mrs Archdale pam nad yw ffermio a da byw yn cael mwy o sylw yn y cyflwyniadau yma. Eglurodd Ruth fod llawer o wybodaeth wedi'i chael gan y gymuned amaethyddol, ac ymddiheurodd os nad yw'r wybodaeth honno wedi'i chyfleu'n glir.

Gofynnodd Rajan Madhok pa waith oedd yn cael ei wneud i ymgysylltu gyda Lleiafrifoedd Ethnig, a dywedodd Howard fod estyn allan yn bwysig iawn. Fodd bynnag, roedd capasiti staff yn broblem ar hyn o bryd.

Wrth grynhoi dywedodd y Cadeirydd, ar lefel genedlaethol a gyda'r gwaith yr oedd y grŵp wedi clywed amdano heddiw, y dylai hyn helpu i fynd i'r afael â rhai o'r problemau.

6. Prosiect Parc Cenedlaethol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru

Diolchodd Ash Pearce, Rheolwr y Prosiect, i'r Bartneriaeth am ei wahodd i'r cyfarfod. Eglurodd y cafwyd ymateb da i'r cyfnod ymgysylltu a gynhaliwyd i geisio nodi problemau a phryderon gyda'r prosiect. Cafwyd mil o ymatebion, ynghyd ag e-byst ac ymholiadau. Cynhaliwyd cyfarfodydd gydag Awdurdodau Lleol, Llywodraeth Cymru a budd-ddeliliaid. Roedd rhestr gynhwysfawr o ymholiadau wrthi'n cael ei llunio, a byddai Adroddiad Ymgysylltu yn cael ei gynhyrchu maes o law.

Cafwyd trafodaeth i ddilyn. Mewn ymateb i gwestiwn gan Mrs Archdale ar gyllideb y prosiect, cadarnhaodd Ash fod gan y prosiect gyllideb o £700,000 y flwyddyn, gan egluro bod y gyllideb hefyd i'w defnyddio ar gyfer gwaith cenedlaethol ar agweddau eraill o harddwch naturiol. Fodd bynnag, dywedodd fod tanwariant y llynedd gydag ond traean o'r gyllideb wedi'i defnyddio. Ymatebodd Mrs Archdale gan ddweud nad oedd yr ardal, yn ei barn hi, yn gallu ymdopi gyda nifer yr ymwelwyr ac nid oedd yn cytuno gyda defnyddio arian y trethdalwyr ar gyfer y dynodiad. Mynegwyd pryderon cyffredinol ynghylch rhagdybiaethau o'r Parc Cenedlaethol nes bod y dystiolaeth wedi'i chasglu a'i chyflwyno (dylai'r broses nodi bob 'Grym dros Newid'). Pwysleisiodd Ash fod CNC yn ddiduedd yn y broses ddynodi.

Gofynnwyd a fyddai ymweliadau safle yn cael eu gwneud i ardaloedd a gynigir yn ychwanegol. Cadarnhaodd Ash y byddai'r holl ardaloedd yn cael eu gwerthuso a'u hymweld, gan ychwanegu bod ymarfer ymgysylltu wedi'i gynnal, ac nid ymgynghoriad. Bydd proses ymgynghori ffurfiol i ddilyn.

Gan gyfeirio at Hiraethog / Mynydd Hiraethog, cadarnhawyd bod yr ardal wedi'i hystyried ac y byddai cyhoeddiad yn cael ei wneud yn y dyfodol agos.

Soniodd Aelod y gellir rheoli effaith nifer yr ymwelwyr yn fwy effeithiol gyda'r cyllid ychwanegol a fyddai'n cael ei gyflwyno gyda'r dynodiad Parc Cenedlaethol, ac fe allai hefyd gynorthwyo â gwytnwch cymunedau.

Wrth grynhoi, dywedodd y Cadeirydd bod yr holl safbwyntiau a godwyd yn y cyfarfod yn cael eu nodi a'u gwerthfawrogi a phwysleisiodd fod yn rhaid ystyried y manteision ar gyfer y gymuned ffermio. Gan gyfeirio at gyllideb y prosiect, dywedodd ei fod yn swm bach o gymharu â'r manteision hamdden ac iechyd a lles y bydd yn dod i'r ardal. Ychwanegodd fod Parciau Cenedlaethol yn asedau cenedlaethol mawr ac nad oes dynodiad byd-eang uwch, a gallai'r AHNE fod yn rhan o hynny.

7. Cronfa Ffyniant Bro – Moel Famau a Pharc Gwledig Loggerheads

Darparodd Rheolwr Ardal yr AHNE, David Shiel, gyflwyniad PowerPoint ar ddau brosiect Ffyniant Bro.

Parc Gwledig Loggerheads

I'w gyflawni erbyn mis Mawrth 2025, i gwrdd â'r galw yn sgil cynnydd yn nifer yr ymwelwyr. Mae'r prosiect yng nghamau cynnar y broses syniadau a dylunio.

Gwella'r Ganolfan Ymwelwyr – caffï a gofod awyr agored ar gyfer arlwyyo. Codwyd yr adeiladau yn 1985.

Lliniaru llifogydd – mae'r parc wedi cael llifogydd sawl gwaith. Mae Waterco wedi'i benodi i gynghori.

Llwybrau beicio estynedig – mae llwybr beicio caniataol yno'n barod, y cynnig yw gwella'r llwybr a'i wneud yn fwy deniadol. Mae'r llwybr i gyd ar dir CSDd.

🚧 **Moel Famau**

Mae nifer yr ymwelwyr wedi cynyddu'n sylweddol. Mae yna gwt bugail ym maes parcio Bwlch Pen Barass bob hyn a hyn, ond yn bennaf ar benwythnosau. Fodd bynnag, mae'n heriol i'w redeg ac nid oes trydan. Mae ystyriaeth hefyd yn cael ei rhoi i sefydlu canolbwynt a thoiledau newydd, ynghyd â chyfleuster i werthu lluniaeth a chynnal ymgyrchoedd.

Nid oedd dŵr na thrydan ym Mhen Barras, a byddai angen caniatâd cynllunio.

Byddai ymgynghoriad yn cael ei gynnal. Byddai'r canolbwynt yn cael ei ddylunio mewn modd sensitif i gyd-fynd â'r dirwedd ac i wella'r profiad i ymwelwyr.

8. **Y Wybodaeth Ddiweddaraf gan Swyddog yr AHNE**

🚧 **Brandio Tirweddau Cenedlaethol**

Darparodd Howard Sutcliffe gyflwyniad ar 'Tirweddau Cenedlaethol' (yr enw newydd ar AHNEoedd) gan egluro bod bron pob AHNE yn y DU wedi newid eu henw i '**Tirweddau Cenedlaethol**' yn dilyn lansio'r brandio newydd fis Medi 2023. Ychwanegodd nad oedd yr acronym AHNE yn hawdd ei ddefnyddio a'i fod yn cael ei gamsillafu'n aml a chytunwyd y byddai 'Tirweddau Cenedlaethol' yn llawer haws i'w gofio a'i hyrwyddo. Daw'r holl gyllid ar gyfer newid y brandio yn gan y National Landscapes Association.

Cytunwyd y byddai'r ailfrandio yn gallu peri dryswch ochr yn ochr ag ystyried parc cenedlaethol. Fodd bynnag, os nad yw'r AHNE yn newid ei enw fe all fod yr unig AHNE i beidio â gwneud hynny. Cynigiwyd creu Grŵp Tasg a Gorffen i ystyried yr eitem ymhellach. Gofynnodd y Cadeirydd i'r Aelodau a ydynt yn dymuno cael eu cynnwys yn y grŵp.

Cam Gweithredu

- 🚧 Bydd yr AHNE yn ystyried newid i'r brandio newydd dros y misoedd nesaf
- 🚧 Bydd Grŵp Tasg a Gorffen yn cael ei gynnull i ystyried y newid ymhellach a bydd eitem yn cael ei chyflwyno eto yn y cyfarfod nesaf
- 🚧 Bydd Howard yn cyflwyno'r cynnig yng nghyfarfod nesaf y Cyd-bwyllgor

9. **Unrhyw Fater Arall**

🚧 Cronfeydd Dŵr yng Nghilcain

Mynegodd Sandy Archdale bryderon fod y cronfeydd dŵr yng Nghilcain wedi cael eu draenio'n ddiweddar, ac nid oedd ymwelwyr yn gallu pysgota yno mwyach, mewn ymateb, eglurodd Howard fod y penderfyniad wedi cael ei wneud gan Dŵr Cymru.

- 🚧 Roedd CSDd wedi prynu tir ger Moel y Plas yn ddiweddar.
- 🚧 Mae Sam Kenyon wedi'i benodi'n Swyddog y Gylfinir.

10. **Dyddiadau'r cyfarfodydd nesaf:**

Dydd Gwener 7 Mehefin 2024 10:00

Dydd Gwener 18 Hydref 2024 10:00